

DOTEKY

ČASOPIS LORM z.s. – JARO

90
2017

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE • ÚVODNÍ SLOVO • ZPRÁVY Z LORMU • NAD
DOPISY ČTENÁŘŮ • MÍSTO MÉHO SRDCE • PŘÍBĚH
• PRÁVNÍ PORADNA • ZDRAVÍ • INFORMACE •
HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI • ZE SVĚTA • SPOLEČENSKÁ
KRONIKA • ZÁLIBY • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

7 • DOTEKY TVOŘÍME SPOLEČNĚ

18 • I U NÁS JSOU KRÁSNÁ MÍSTA

35 • JULIE FERGUSONOVÁ V JAPONSKU (I. ČÁST)

40 • HLUCHOSLEPÁ DÍVKA ŘÍDÍ AUTO

VERŠE – Kouzelné jaro	3
ÚVODNÍ SLOVO	4
ZPRÁVY Z LORMU	
Radost nejen z dobrého hospodaření.	5
Doteky tvoříme společně	7
Nejen o sportu je Lormolympiáda	9
Okénko do Jihomoravského kraje.	11
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	13
Liberecký klub a návštěva Domova Maxov / Tančící dům v Praze / Liberecký klub: Plody podzimu / Jak jsem si zvykala na závěsná sluchadla / Zážitky z natáčení	
MÍSTO MÉHO SRDCE	
I u nás jsou krásná místa	18
PŘÍBĚH	
I jeden měsíc je dlouhá doba	20
PRÁVNÍ PORADNA	
Co se mění v roce 2017?	21
ZDRAVÍ	
Blefaritida: zánět očních víček	26
INFORMACE	
Zákon o komunikačních systémech přeložen do českého znakového jazyka	31
Mobilní telefon pro hendikepované: Úplně jiný zážitek	31
E.ON spouští novou aplikaci pro neslyšící zákazníky.	34
HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI	
Julie Fergusonová v Japonsku (I. část)	35
ZE SVĚTA	
Hluchoslepá dívka řídí auto	40
Konference Evropské unie hluchoslepých.	41
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	41
ZÁLIBY	
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ	
Matčina modlitba.	43
Hliněné opojení aneb pohádka mého života	45
VZKAZY MOUDRÝCH	46
RECEPTY	47

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Kouzelné jaro

Prolétl lehounce ten svěží jarní vítr korunami stromů,
jako by s nimi zatančit si chtěl,
a to mladé zelené listí na stromech s tím větrem,
jak vzdálená hudba se tichounce rozšumělo.

I vysoko pod oblohou zazpíval skřivan
píseň svou jásavou o jaru kouzelném.

Tak ptá se Tě jaro, človíčku věčně nespokojený,
jakouže radost bys ještě chtěl?
Když znovu jsi sněženky na kraji lesa kvést uviděl,
na zahrádce pod okny pozdravila Tě opět
vůně jasmínu rozkvetlého...

Tak raduj se, človíčku, a nenech si ujít
nic z těch krás toho jara kouzelného!

Marie Doležalová

ÚVODNÍ SLOVO

Tak už je tady – tolik očekávané, po letošní, sice Ladovské, zato až nemile dlouhé, mrazivé, inverzní a smogové zimě, dvojnásob vzývané JARO!

Cítíte, vnímáte, představujete si to taky? Bledule a sněženky, krokusy a pampelišky – ty poslední jmenované soupeří o barvu s kuřátky, housátky, od sousedů se ozývá mňoukání právě narozených koťat, ptáci koncertují jak o život, o uši se sladce otírá zurčení horských potoků, kolaři kontrolují kola, automobilisté je zase mění, turisté odlehčí nohám přezutím do lehčí obuvi, maminky těžce vzdychají nad zablácenými potomky... Ano, to a ještě mnohé jiné k jaru patří, to a ještě mnohé jiné je zkratka JARO. A taky samozřejmě trocha toho deště, občasného ochlazení, mrholení, ba dokonce přímrazku, ne nadarmo se říká: březen – za kamna vlezem, duben – ještě tam budem. A když takové počasí uhodí, zase si poradíme, třeba právě tak, že zalezeme za tu pomyslnou pec a ponoříme se do čtení jarního čísla Doteků. A že je i tentokrát co číst!

Z pera paní ředitelky vás čekají novinky z LORMu, také mnozí klienti–dopisovatelé byli pilní a díky nim se třeba můžeme toulat srdcovým krajem Dáši Proškové, rovněž další výherci loňské Ceny Hieronyma Lorma vás dozajista potěší a věřím, že i inspirují svojí literární tvorbou. Co nového nám připravili zákonodárci? Není toho málo, jak sami zjistíte – třeba mírný nárůst důchodů a minimální mzdy. Až zavřete Okénko do Jihomoravského kraje, pobavíte se nad povídáním naší stálé a milé přispěvatelky paní Sykáčkové. Samozřejmě, že na vás čeká i stará známá rubrika Rozhovor/Příběh, a opět – troufám si říci – s velmi zajímavým respondentem. Půl roku už uplynulo od umělecké literární a výtvarné soutěže o Cenu Hieronyma Lorma, a dokonce se o ni zajímala i televize! Ale my nezpychli, nezahálíme a připravujeme pro letošek její protějšek: Lormolympiádu – i o této úžasné akci se zde dočtete, ač možná z malinko jiného pohledu... A co teprve taková cesta po Japonsku s hluchoslepu Skotkou Julií Fergusonovou!

Tak tedy čtěte, bavte se, vstřebávejte, pište, účastněte se, prostě žijte tak plně, jak vám to jen půjde! Určitě vám

k tomu pomůže právě to dlouho očekávané, snad všemi milované, do žil novou energii vlévající JARO!

Hodně krásných jarních dnů přeje

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ZPRÁVY Z LORMU

Radost nejen z dobrého hospodaření

Milí čtenáři Doteků,

po roce vám v Dotecích opět přináším výsledky hospodaření naší organizace LORM z.s. v loňském roce s výhledem do nového roku. V lednu jsme se věnovali účetní závěrce a vyúčtování všech dotací a grantů a současně se radovali z dobrých výsledků hospodaření za rok 2016. I přes počáteční standardní finanční nejistotu jsme dosáhli opět vyrovnaného rozpočtu, tj. nulového hospodářského výsledku, a to díky dobrému hospodaření, navýšeným dotacím od MPSV na podzim loňského roku a také díky narůstající podpoře od našich partnerů a dárců. Celkové náklady i výnosy v roce 2016 činily 5 226 030,27 korun. Dotace MPSV představovaly na celkových nákladech podíl ve výši 67 %, příspěvky od Nadačního fondu Českého rozhlasu podíl ve výši 23 %, sponzoři a dárci se podíleli na financování ve výši 6 %, sbírka Červenobílé dny ve výši 2 %, výnosy a příjmy LORM pokryly zbývající 2 %. Dozorčí rada provede na jaře kontrolu účetní závěrky k 31. 12. 2016 a kromě interní kontroly proběhne externí audit. Vyúčtování sbírky, zpráva auditorky i zpráva Dozorčí rady budou součástí Výroční zprávy za rok 2016, kterou v červenci zveřejníme na našich webových stránkách a zašleme všem partnerům.

A jak jsme na tom s financemi na rok 2017? V době uzávěrky jarního čísla Doteků (15. února 2017) bohužel stále nevíme výsledky dotačního řízení u MPSV. Prostřednictvím médií bylo poskytovatelům sociálních služeb sice ze strany MPSV slíbeno, že finanční prostředky na sociální

služby budou mít na účtech do konce ledna (první zálohy), bohužel tomu tak ani 21. února není. Dobré zprávy však už máme z Nadačního fondu Českého rozhlasu, podpořili nás v podobném rozsahu jako v loňském roce! V letošním roce nám z projektu Světluška přispějí na sociální rehabilitaci částkou 670 799,27 korun (590 000 korun nám přidělili na rok 2017 + 80 799,27 korun jsme ušetřili v roce 2016 a dočerpáme v roce 2017), na sociálně aktivizační služby přispějí částkou 642 196,32 korun (580 000 korun přiděleno na rok 2017 a 62 196,32 korun dočerpáme z loňského roku) a na 6. ročník Lormolympiády částkou 30 000 korun. Nadační fond Českého rozhlasu patří k našim nejvýznamnějším a dlouhodobým partnerům a jejich podpory si moc vážíme.

Jaký je tedy plán na rok 2017? Rádi bychom zajišťovali sociální služby v podobném rozsahu jako loni, tj. při 5 poradenských centrech LORM i s podobnou četností klubových setkání. Letos začátkem června připravujeme jeden týdenní pobyt v Kroměříži se zaměřením na sociální rehabilitaci a v září v Kralupech nad Vltavou chystáme pro všechny hluchoslepé sportovce a fanoušky už 6. ročník Lormolympiády. Věřím, že nadále budeme moct vydávat časopis Doteky ve specifických formátech (zvětšený černotisk, Braille a zvuk).

I v letošním roce budeme pokračovat v hledání nových a pro naše dárce atraktivních fundraisingových aktivit. Jednu jsme si otestovali na sklonku roku 2016 a byla jí předvánoční charitativní výstava fotografií SVĚTLO. Výtěžek mne coby autorku fotek mile překvapil a moc potěšil, celková částka z jejich prodeje se přehoupla přes 50 tisíc a dosáhla 53 904 korun. V tak velký úspěch jsem ani ve snu nedoufala, nakonec se prodalo všech 22 vystavených fotografií a navíc jsem nechala přidělat dalších 8 reprintů pro nadšené zájemce. Mám ze samotné výstavy obrovskou radost a ještě větší z faktu, že výstava měla hlubší smysl a přesah a přispěla na sociální služby pro naše hluchoslepé klienty. Děkuji všem, kteří výstavu podpořili, ať už při samotné přípravě a realizaci výstavy anebo právě zakoupením fotek. A nabízí se otázka, jaké jsou další plány a zda bude nová výstava? Pro velký zájem jsem se rozhodla nabízet fotografie k charitativnímu prodeji dál, a to prostřednictvím on-line galerie na webu <http://www.lorm.cz/gallery/charitativni-vystava-fotografii/>.

Vystavené fotografie si lze až do konce listopadu 2017 kdykoliv objednat ve formátu 30 x 45 cm (A3, tisk na kapa desku) za cenu na jistotu, uvedenou u každé jednotlivé fotky.

A na prosinec 2017 připravuji společně se svojí sestrou–dvojčetem Markétou Bøyesen novou charitativní výstavu fotek pod názvem Dvojčata/Twins, a to opět v kavárně a čajovně U Božího mlýna na Praze 2. Prodej fotografií probíhá v rámci sbírky pro hluchoslepé Červenobílé dny, pro příspěvky od dárců a příznivců je otevřené sbírkové konto 43-8709380297/0100.

Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.

Doteky tvoříme společně

Milí Lormáci,

než se podrobněji rozepíšu o našem čtvrtletníku Doteky, chtěla bych poděkovat vám všem, kteří jste se zúčastnili anonymní ankety týkající se obsahu časopisu. Bez vás, kteří se aktivně podílíte na náplni Doteků, by to zkrátka nešlo, protože Doteky jsou především o vás a pro vás! Zato s výzvou zaměřenou na výběrové řízení šéfredaktora to dopadlo opačně, zatím se z vašich řad nepřihlásil nikdo, kdo by měl o pozici zájem, proto jsem až do odvolání byla tímto úkolem, coby dosavadní zástupce šéfredaktora, pověřena já. Pevně věřím, že mě co nevidět někdo z vás vystřídá 😊.

Letošní jarní číslo Doteků vychází pod pořadovým číslem 90. Během let se časopis v úzké spolupráci s vámi, našimi klienty–čtenáři, ustálil na současné podobě, která, jak vyplynulo z dotazníku, vám plně vyhovuje, nechcete nic výrazně měnit, rušit, nahrazovat, a to nás moc, moc těší, děkujeme za všechny pochvaly a milá slova, kterými naši práci oceňujete! Z průzkumu jednoznačně vyplynulo, že vás rubriky obohacují po všech stránkách a splňují nejen potřebu odborných informací, ale umožňují vám i sledovat aktuální dění v LORMu, vstřebávat zážitky a prožitky Lormáků, kteří nás díky svým literárním příspěvkům zvou

do svého života, také vám neuniká dění na jednotlivých pobočkách, zkrátka jste, jak se říká, v obraze. A tak by se mohlo zdát, že následující řádky budou tak trochu „navíc“, přesto bych se k jednotlivým rubrikám Doteků ráda roze-psala podrobněji, zaprvé proto, že jste si našli čas a stálo vám za to nad nimi přemýšlet, zadruhé si tímto společně vyjasníme jejich obsah a rozsah.

VERŠE – rubrika vznikla ke zveřejňování především vaší básnické tvorby, proto pište, tvořte, básněte, nikoliv však do šuplíku, ale posílejte k nám do redakce a potěšte ducha čtenářů. ÚVODNÍ SLOVO – patří k úkolům šéfredaktora. ZPRÁVY Z LORMU – zde se dozvídáme, co nového se událo za uplynulé tříměsíční období v organizaci, nahlédneme pomocí Okénka do jednotlivých poboček LORMu, zjistíme, jak si stojíme finančně, čeho jsme dosáhli, chystáme se dosáhnout atp. NAD DOPISY ČTENÁŘŮ – sem přísluší téměř všechny vaše příspěvky, a to nejen zážitky z klubových akcí, ale například také vaše zkušenosti s kompenzační pomůckou, co se vám povedlo či nepovedlo, co nového jste se naučili, čeho jste dosáhli, jaké zajímavé lidi jste potkali, poznali a co vám předali, rady a zkušenosti s vaším vodícím psem, naše hluchoslepé maminky (a samozřejmě i tatínci, babičky a dědečkové) nás zde mohou seznámit se záležitostmi péče o děti, poradit maminkám nastávajícím různé „vychytávky“, aby dítě bylo smavé a hravé, zkrátka a dobře tato rubrika je o všem a zcela vaše. MÍSTO MÉHO SRDCE – poměrně nová rubrika našla u vás čtenářů velkou odezvu, je se vším všudy opět především vaše a věřte, že toulat se spolu s vámi po místech, která si vzala kousek vašeho srdíčka, je pokaždé pohlazení po duši... ROZHOVOR/PŘÍBĚH – nám nabízí setkávání se zajímavými lidmi spojenými s naší organizací, PRÁVNÍ PORADNA – pravidelně přináší novinky ze sociální a právní oblasti, ZDRAVÍ – seznamuje převážně s příčinami hluchoslepoty, zrakovými a sluchovými vadami. INFORMACE – rubrika přináší nové informace (nejen) o kompenzačních pomůckách, nově od letního čísla tohoto roku vznikne podrubrika **Informace z oblasti hluchoslepoty**, která zahájí seriálem o komunikačních systémech osob s hluchoslepotou. HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI – název přímo odkazuje na obsah, seznamuje nás s výjimečnými

osobnostmi z naší republiky i ze zahraničí, ZE SVĚTA – obsahuje informace, zajímavosti a novinky ze světového dění v oblasti hluchoslepoty, SPOLEČENSKÁ KRONIKA – blahopřání klientům a členům LORMu ke dni zrození, její součástí je i poslední rozloučení... ZÁLIBY – neboli zájmy, hobby, koníčky, opět velká příležitost pro všechny z vás, kteří rádi kutíte, pracujete na zahradě, tvoříte, vyrábíte a vytváříte, mícháte omlazující kosmetické masky na přírodní bázi, používáte netradiční úklidové prostředky, sbíráte, sušíte a zpracováváte bylinky, cvičíte, běháte... Napište nám o tom, podělte se a inspirujte ostatní! Podrubrika **Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků** – pro všechny, kteří píšete nebo se právě chystáte psát různé literární útvary – povídky, fejetony, básničky, aforismy, říkadla. VZKAZY MOUDRÝCH – máte své oblíbené přísloví, citát, životní motto? Neváhejte a pošlete nám ho, rádi zveřejníme. RECEPTY – pokud jste vyznavači vaření a máte spolehlivé, chutné či zajímavé receptury od předků, polévek, hlavních jídel, zákusků až po vůbec všechno jedlé, pošlete, zveřejníme a vyzkoušíme ☺!

A to je pro tentokrát o Dotecích a k Dotekům všechno. Pro tentokrát, protože budete-li mít jakékoliv další návrhy, dotazy, postřehy či rady k jejich obsahu, neváhejte a pište!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

Nejen o sportu je Lormolympiáda

Milí sportovci, fandové, příznivci pohybu,

zkrátka všichni vy, kteří jste si oblíbili Lormolympiádu! V roce 2015 proběhl ve Vyškově pátý ročník a opět úspěšně. Nezbyvá tedy, než se těšit na ten letošní, v pořadí šestý, přát si pěkné počasí, vstřícné lidi kolkolem, velkou účast, dobrou tělesnou kondici a předsevzetí zvítězit! Cílem soutěže je povzbudit u hluchoslepých sportovního ducha v atmosféře zdravé rivality, vzájemné tolerance a především přátelství, jak pravila v tiskové zprávě ze září 2008 při premiéře Lormolympiády naše paní ředitelka Petra Zimmermannová. Ano, tolerance a přátelství. To především. Podle Stáni

Kníchalové, aktivní účastnice 1. ročníku soutěže, závodili, fandili a vyhráli všichni: „Všichni jsme byli Lormolympiádou doslova lapeni. Každý z nás se cítil borcem a určitě nám všem stouplо sebevědomí při hlášení výsledné délky hodů a času při běhu a ještě za hlasitého povzbuzování, ovací a potlesku diváků.“ Krásně vystižena tolerance a přátelství, vidíte... Zmíněný 1. ročník proběhl v malebném koutu Vysočiny ve Sněžném, tehdy byl spojený s uměleckou soutěží, která následně vešla do dějin LORMu jako Cena Hieronyma Lorma. Vážení, těžko si kdokoliv z vás dokážete představit neuvěřitelné nasazení, které bylo tehdy k tak obšírné akci ze strany nás, pořadatelů a zaměstnanců LORMu potřeba! Věříte, že dnes už ani já nechápu, jak jsme to tehdy mohli zvládnout? A soudě dle reakcí tehdejších účastníků na jedničku s hvězdičkou! Je pravda, že jsme byli o 9 let mladší, kolektiv byl početnější a my ani ve snu netušili, co všechno nás organizačně čeká 😊. Za rok, v roce 2009 ve Žďáru nad Sázavou, už jsme sice byli zkušenější, zato nás vypeklo počasí a my se museli uchýlit do haly hotelu Jehla, takže opět premiéra. V pořadí 2. ročník se realizoval pod střechou, nikoliv však ve vybavené tělocvičně – nezbývalo, než si poradit se zcela nevybavenou, prostorově i akusticky nevyhovující místností hotelu Jehla. A zase to vyšlo, vítězové se radovali, fandové byli spokojeni, nálada skvělá, organizátoři šťastně znaveni. A znovu obohaceni o nové zkušenosti, například, že není na světě člověk ten, aby se zavděčil lidem všem. Ta největší však přímo souvisela s počasím – je nutno sehnat místo dobře sjízdné ze všech koutů republiky, které má vhodné ubytování a stravování v blízkosti sportoviště a nabízí stadion i tělocvičnu. Také je třeba myslet na aktivní a zajímavé prožití volného času. Tak do toho, v tomto směru všechno od začátku, navíc nastavit disciplíny na ven i dovnitř spíše v duchu atletickém než zábavně hravém, ten ovšem nepominout, naopak – vymyslet něco nového, neotřelého, netradičního, přitažlivého, motivujícího. Jo, vyšlo to, počasí stadionu přálo a srdce organizátorů se jen smálo, když ve Vyškově v hotelu Dukla roku 2011 došlo k odměnění vítězů třetího ročníku Lormolympiády. A Vyškovu jsme zůstali věrní po další dva ročníky – 2013 v tělocvičně Základní školy Letní pole a v roce 2015 na stadionu tamtéž.

Ještě jednou tisícere díky, pane Sochore, řediteli ZŠ Letní pole, za báječnou spolupráci z Vaší strany, neumíte si představit, jak moc jste nám organizačně vše usnadnil! A léta běží, vážení, jsme v roce 2017 a před námi je šestý ročník Lormolympiády, který se pořádá v Kralupech nad Vltavou. Proč? Kapacita hotelu Dukla je pro námi požadovaný termín plná, proto opět a zas začínáme tak trochu od nuly. Vloni jsme zdárně absolvovali 6. ročník Ceny Hieronyma Lorma ve Sporthotelu v Kralupech, a protože se nám nepodařilo najít místo, které by plně pokrylo naše požadavky a nedařilo se nám líbilo, rozhodli jsme se pro Kralupy i ve spojitosti s Lormolympiádou. Naštěstí už máme za sebou zdárně jednání s poskytovatelem ubytování a stravování i s pronájemcem sportovišť, a tak už devátým rokem jdeme do toho – střídavě s Cenou Hieronyma Lorma – protože víme, že se na zářijové setkání chystáte, těšíte a připravujete a protože jsme rádi, že vám Lormolympiáda přináší pokaždé nové a neopakovatelné zážitky. A tak se můžeme soustředit na přípravu dalšího ročníku s pevnou vírou, že nedojde v tomto směru k žádným větším změnám. A taky se na vás budeme moc těšit a doufat, že vás, sportovců, bude letos tradičně vysoký počet a vás, sportovních fanoušků a podporovatelů, ještě více! Protože Lormolympiáda není jen o výkonech, tréninku, sáhnutí si na dno svých sil, průběžném udržování a navyšování fyzické kondice, medailích a diplomech, ale především a hlavně o TOLERANCI A PŘÁTELSTVÍ!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

Okénko do Jihomoravského kraje

Milí Lormáci,

po roce jsem opět dostala prostor podělit se s vámi v „Okénku“ o události uplynulého období v Jihomoravském kraji a jeho metropoli Brně.

Nic zásadního se nezměnilo, scházíme se pravidelně v poradenském centru na Křenové, kde pořádáme kluby. Snažím se o pestrou nabídku. Nevšední přednáškou, ta

loňská byla o Japonsku, jsme nahlédli do výrazně odlišné kultury. Arteterapií, která zaujme a je pro klienty tvůrčím impulzem. Zajímavostmi o svátcích, které tak dobře známe a současně i neznáme. Návštěvou muzeí se zajímavými exponáty. A výlety, když je pěkné počasí: v roce 2016 jsme absolvovali tři. První byl do poutního kostela Narození Panny Marie ve Vranově u Brna, kde byli někteří z vás na pobytu – jde o jedno z nejvýznamnějších Mariánských poutních míst na Moravě. U tohoto výletu bych se ráda zastavila a podělila se s vámi o zkušenost. Cesta byla příjemná, stinnou stromovou alejí jsme dospěli ke kostelu, který nás z dálky vítal bílou barvou, vstoupili jsme, ale ouha! Celý vnitřní interiér chrámu zaplňovalo lešení. Na to mě při mém telefonickém dotazu na návštěvní hodiny a možnosti prohlídky pro naše klienty nějak zapomněli upozornit (příště se zeptám 2x 😊). No, ale klobouk dolů před kabrňáky Brňáky, všichni se pomalu, ač značně nejistě, probojovali přes překážky až k vyhlášenému hrajícímu betlému a tam jsme si za odměnu pustili v červnu koledu „Nesem vám noviny“.

Druhý výlet byl na zámek v Litomyšli a do rodného domu Bedřicha Smetany. V Litomyšli jsme také využili možnosti seznámit se v parku s tvorbou sochaře Olbrama Zoubka. Další výlet byl do barokní kovárny v Těšanech, plné zajímavých nástrojů, přístrojů a výrobků, dalo by se říct, že šlo o hmatovou smršť. Paní průvodkyně se nám věnovala příkladně a na závěr nás seznámila i s pravou historií Maryši a Vávry (a kdybychom jí nevěřili, tak se máme jít zeptat vedle do krámu, kde je u pokladny pravnučka výše zmiňované Maryši). Věřili jsme jí.

O naší činnosti vás pravidelně informuji ve fotodokumentaci na stránkách LORMu. A jestli jsou kluby dostatečně zajímavé a mají z nich Brňané radost? Tak to by vám museli říct ti, kteří se jich účastní.

Já jsem měla radost, že je o výlety zájem a počasí nám skvěle vychází.

Radost jsem měla i na pobytu v Malenovicích – z dobré atmosféry, kterou jste vy, zúčastnění klienti, vytvořili. Z vašich tamních turistických, tvůrčích, básnických a soutěžních výkonů!

Radost jsem také měla ze zisku cen brněnských klientů pana Hynka a paní Opavské v literární soutěži o Cenu Hieronyma Lorma.

Radost mám i z úspěchů vašich, milí klienti, ve výuce komunikačních systémů. Starý rok skončil a nový již běží a bez ohledu na nás si dělá, co se mu zamane, má svoje neměnné tempo a nikdo z nás neví, co bude na konci jeho cesty.

A já vám všem přeji, aby byly jen samé pozitivní a veselé události a abyste to tempo vydrželi!

*Helena Jelínková
terénní sociální pracovnice Brno*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Liberecký klub a návštěva Domova Maxov

Přesně 742 metrů vysoko leží Horní Maxov v Jizerských horách. Tam nás nasměrovala Maruška č. 1 (Švábová). Z Chrastavy přijela do Liberce vlakem Maruška č. 2, z Liberce Maruška č. 3 a Jaromír. Tramvají se přesunuli do Jablonce a pokračovali do cíle autobusem. Z Vratislavic přibyla po čtyřech (kolech) Julinka s průvodkyní. A z Jiřetína dorazila se svou průvodkyní Jaruška.

Proč jsme tam jeli? Protože tam v několika domech sídlí Domov Maxov, příspěvková organizace hlavního města Prahy. Obyvatelé jsou tedy původem Pražáci. Zařízení poskytuje už 50 let sociální služby: domov pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, práci v řemeslných dílnách. Program je založen na střídání práce a odpočinku, posilování samostatnosti a soběstačnosti pro muže od 18 do 64 let.

Měli jsme příležitost být svědky jejich práce, vidět jejich výrobky a některé si i koupit. Kdysi se o klienty staraly slovenské řádové sestry, ty se však po roce 1989 vrátily na Slovensko, až na tři, které zde pracují dosud.

Je zde doma i účastník našich akcí, Pavel č. 1, a je tam

zaměstnán i jeho skoro táta, Pavel č. 2, který naši návštěvu zorganizoval, postaral se o nás, také o oběd, a jeho paní vše korunovala dvěma výtečnými moučníky.

Autobus nás zase odvezl. Prožili jsme zajímavou a poučnou akci.

Jaromír Kavan

Tančící dům v Praze

Díky skvělým lidem z LORMu
držím si velmi dobrou formu.
Osmdesát pět kilometrů tam,
osmdesát pět kilometrů zpět,
ostatní raději už nescítám,
ale těším se na výlet.

Pozvali nás do Tančícího domu,
zhlédli jsme 70. a 80. léta
a podivili se velmi tomu,
jak dnešek roztomile vzkvétá.

Vyvezli jsme se výtahem vzhůru,
místo abychom šli po schodišti pěší túru.
Před sebou zříme Hradčany,
rozložené nad Vltavou jak na dlani.

Přálo nám krásně hřejivé sluníčko
a pak už jen zbyl čas na kafíčko.

Olga Pírková

Liberecký klub: Plody podzimu

Ze Severočeského muzea Liberec mezi nás na besedu zavítala paní Ing. Gabriela Leugnerová, kurátorka přírodovědeckého oddělení. Tématem povídání byly známé i méně

známé suché a dužnaté plody podzimu. Vyprávění doplnila paní Leugnerová ukázkou přinesených plodů, které jsme si mohli prohlédnout a osahat. Ochutnali jsme například červené plody dřínu obecného. Jsou trpké, sladkokyselé chuti. Tyto plody, zvané dřínky, jsou využívány na výrobu zavařenin, likérů, sirupů a kompotů. Na Slovensku z nich vyrábějí alkoholický nápoj drienkovica. Zaujaly nás také plody kdoule, která má tvar jablkohrušky, barvy je sytě žluté až hnědé a má příjemnou aromatickou vůni, která provoní celý byt i šatník. Její dužina je tvrdá, trpká a za syrova může působit zažívací potíže, takže je lépe ji tepelně zpracovat. Využívá se na výrobu marmelád, kompotů i na výrobu křížal. Nachází uplatnění i v léčitelství a kosmetice. Další z plodů, kdoulovec, roste na okrasném keři, který kvete bílými, jabloni podobnými vonnými květy. Plody jsou malé, aromatické, ale nejedlé. Zajímavá je i mišpule obecná (zvaná též německá). Je to keř s krásnými bílými květy a jejími plody jsou hnědé až hnědozelené malvice s nápadnou širokou prohlubní kalicha s výraznými cípy. Mišpule jsou jedlé a chutné až po přemrznutí. Chutí připomínají pikantní marmeládu a jsou měkké a voňavé. Také se z nich dělají šťávy, kompoty a pasty. Dalším méně známým keřem je citronečník trojlistý, který se může pěstovat venku. Snáší mráz až do minus 20° C. Plody jsou malé citronky, kulaté a dosti kyselé. Mají žlutou barvu a na omak jsou sametové. Mohou sloužit k přípravě marmelády. Ze suchých plodů jsme viděli například známé vlašské ořechy, kterých je několik druhů. Liší se od sebe tvrdostí skořápky, takže rozlišujeme kameňáky, polokameňáky a papíráky. Vlašské ořechy mají také podle druhů různě barevné jádro, a to od světlé až po hnědou. Dost známé jsou i plody kaštanovníku jedlého, které se na stromě skrývají v pichlavém obalu. Velké plody jsou moučnaté, nasládlé chuti a na předvánočních trzích je trhovci prodávají jako horkou pečenou pochoutku. Malé jedlé kaštany mají jemnou chuť. Oba druhy se využívají jako výborná nádivka do rolád, na pyrě, pudinky i do zmrzlin. Při povídání jsme ochutnávali pochutiny, které paní Leugnerová vlastnoručně připravila. Krutí roláda s jemnou kaštanovou nádivkou byla vynikající. Marmelády byly také výborné – z rakytníku a z kdoulí měly

zvláštní natrpklou chuť, z tmavého hroznového vína byla sladká a z růžových hroznů jemné chuti. Nakonec jsme ochutnali i tokajské víno, výrobek spřáteleného vinaře. Tokajské je výborné víno zvláštní natrpklé chuti. Vyrábí se z hroznů napadených ušlechtilou plísní, která mu dává právě onu originální chuť a vůni. Právě tokajské se může dělat jen v okolí maďarského města Tokaj. Čtyři vesničky z této oblasti se nacházejí na Slovensku. Paní Leugnerová přinesla hmatovou mapu, takže jsme si mohli tuto speciální oblast vyhledat. Celá přednáška byla velice zajímavá a moc se nám líbila, takže se těšíme na další spolupráci.

Jaroslava Žáková

Jak jsem si zvykala na závěsná sluchadla

Bez sluchadel se neobejdu už pěknou řádku let, ale vždy jsem měla ta malá, co se zasunují do zvukovodu. Paní doktorka po důkladném vyšetření sluchu navrhla sluchadla závěsná. Souhlasila jsem, a dokonce se i těšila. Prý budu nadšená a překvapená. To se vyplnilo! Překvapená jsem byla z toho, kolik musím doplácet, ale zároveň i nadšená, že jsem zvládla obsluhu sluchadel, přestože na ně skoro nevidím. Naučila jsem se je nasadit, zapnout, vypnout a dokonce i vyměnit baterky. Také čištění je velmi jednoduché.

A tak jsem s novými sluchadly šla mezi ostatní obyvatele Merkurů. Vždy se scházíme k vzájemnému popovídání. Jenže s těmi sluchadly jsem slyšela hlasy, ale vůbec jsem nerozuměla. Přidala jsem hlasitost, zvuk zesílil, ale slovům jsem stále nerozuměla. Uložila jsem ten zázrak techniky do pouzdra a slzy mi tekly až za límec. Co dál? Stará sluchadla už dosluhovala, nová nefungovala. Nezbylo nic, jen se objednat na foniatrii.

Velice vstřícná paní doktorka mě uklidnila a sluchadla seřídila podle počítače a já najednou mohla komunikovat a mluvené řeči rozumět. Připadala jsem si jako Alenka v říši divů, protože tak jasně už jsem dávno neslyšela. Ráno po nasazení a zapnutí se ozve: „Pravá připravená, levá připravená“ a zvuk seřídím podle rádia. Paní doktorka měla maminku s těžkou sluchovou vadou, takže má pro nás

pacienty pochopení. No a nebyla bych to já, abych nezažila veselé příhody. Chystalo se zábavné odpoledne plné písniček a zrovna když jsem ladila hlasivky, že si zazpívám, ozvalo se: „Pravá slabá baterka.“ A netrvalo dlouho a to samé hlásilo i sluchadlo levé. Najednou jsem slyšela jen šum hlasů. Sousedka do mě šťouchla: „Zpívej!“ Hlesla jsem, že mi vypověděly baterky. „No a? Zpíváš snad ušima?“ řekla pohotově. Stačilo vyměnit baterky a pak si užívat zpěvu.

Pavla Sykáčková

Zážitky z natáčení

*Vážení čtenáři,
koncem roku 2016 jsme byli osloveni panem Brožíkem, zástupcem Televizního klubu neslyšících (TKN, pořad pravidelně vysílaný Českou televizí,) ohledně zprostředkování natáčení s vítězi 6. ročníku Ceny Hieronyma Lorma. Oslovili jsme 2 vítězky zmíněného ročníku, paní Václavu Turkovou, již ostřílenou „televizní hvězdu“, a paní Olgu Pírkovou, pro niž byl vstup na televizní obrazovku premiérou. Jaké byly jejich pocity a dojmy?*

NA CHVÍLI JSEM BYLA SLAVNÁ

Připadám si jako na ledovci, ze kterého mohu sklouznout. Můj pocit z natáčení? No, získala jsem novou zkušenost: buď se naučím předvádět se, anebo se musím dostat na druhou stranu 😊. Ale už se mi nechce do uspěchaného světa a neustále se za něčím honit. Víte co? Zůstanu u svého vnitřního bohatství. Ale zážitek to byl – díky!

Olga Pírková

ZVÍDAVÉ DOTAZY

Hrozně nerada mám v ruce mikrofon. Já totiž vždy až zítra vím, co jsem měla říci včera. Ale když jsem objevila hlínu, říkala jsem si, to je paráda, teď hovořit nemusím, může za mne mluvit hlína. Ale ouha, to jsem se mýlila, protože za mnou domů přijel celý televizní štáb a že se bude natáčet. Chvilé napětí se střídaly s chvílemi uvolnění, neboť všichni „televizáci“ byli moc milí, ale přece jen jsem musela

odpovídat na zvědavé dotazy. Nakonec jsem ale byla ráda, že jsem mohla ukázat a říci pár slov o Axmanově technice modelování (ATM) a o tom, že díky manželům Axmanovým se mi otevřely široké možnosti výtvarné tvorby. Přála bych si, pokud sochařina také někoho osloví, aby se mohl přihlásit stejně jako já ke studiu do tasovské školy. Můžu to jen vřele doporučit.

Václava Turková

A kdy si reportáže s oběma laureátkami můžete pustit? Ve středu 8. března 2017 v 16:00 na ČT2 anebo ze záznamu online na <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096066178-televizni-klub-neslysicich/217562221800004/>.

MÍSTO MÉHO SRDCE

I u nás jsou krásná místa

Žatecko, rodný kraj, nejen mnou milovaný a zdejším malířem Oskarem Brázdou malovaný.

Dětství jsem prožila v malé vesničce ležící v údolí, kde za vesnicí byly jen chmelnice a lesy. Je tu půda zvaná červenka a odtud i název odrůdy chmele Červeňák, kterému se zde daří a velké pivovary z něj vaří výborný zlatavý mok. Kousek za vsí začíná rekreační oblast, kde je dodnes koupaliště, a byl zde i hotel, o jehož provoz, okolí koupaliště i čistou vodu se tehdy starali vojáci. Náš dům stojí na návsi a naproti je rybník – nepamatuji, že by nebyl v zimě zamrzlý. Z kuchyňského okna na mne rodiče viděli a stačilo zaklepat na okno a já věděla, že už musím mazat domů, protože maminka nebyla moc ráda, když mě viděla na bruslích jen s kluky a jak s nimi hraji hokej. Ve dvoře byly stáje s koňmi a stodola, za ní pole s chmelnicí a kolem dodnes teče potok, za ním stráň a pak les, kde hojně rostly hříbky. Možná jsem byla ochuzena o prázdniny u babičky a dědy, kteří už nežili, přesto jsem v této vesničce, kde lišky dodnes dávají dobrou

noc, prožila krásné dětství i lásky. Do školy jsme dojížděli a v zimě to někdy autobus do kopce nevyjel nebo ani nepřijel. Ale my poctivci šli pět kilometrů v závějích přes les do školy. Jednou si pamatuji, že nás pan ředitel vítal se slovy: „Dnes nejezdí ani vlaky, tudíž nedorazili ani učitelé, jsou tu jen místní, dnes se vyučovat nebude,“ a my po ohřátí capkali zpět domů. Na střední škole jsem měla možnost jet do Tater, kde jsem dva roky po sobě s přáteli vystoupala na Rysy. Tatry mě tehdy okouzly natolik, že jsem tento výstup absolvovala i později s manželem včetně Roháčů a poznala i Nízké Tatry. Jsem moc ráda, že on i naše dcery sdílí moji lásku k horám. Jednou jsem se svěřila nevidomé kamarádce, že jezdíme jen do hor a že jsem ještě nebyla u moře. Ona mi odpověděla: „Suchozemci jsme se narodily a jimi zůstaneme, vždyť i u nás jsou krásná místa, která stojí za to poznat.“ A ráda poznávám, bohužel oči a fyzička mi už nedovolí vysokohorskou turistiku, ale užívám si s manželem, pokud to jde, další společný koníček, a to jízdu na tandemovém kole i ve svém bydlišti a okolí. Nyní bydlíme asi deset kilometrů od místa, kde jsem kdysi bydlela. Jak já říkám „na trojrozmezí“, protože skoro nastejno to máme do Rakovníka, Loun a trošku blíže do Žatce. Chybí mi zde les, ale jsou tady poblíž zámky, které jsou dnes skoro všechny po rekonstrukci přístupné veřejnosti. Nedaleko začíná České středohoří, kam rádi vyrážíme – sice jsou to už jen kopce, na jeden z nich vystoupil i praotec Čech. A když se nám zasteskne po vyšší nadmořské výšce, jedeme do nejbližší k nám položených Krušných hor pokořit Klínovec, či na tandemovém kole projet Boží Dar a jeho okolí. Nedávno jsme projeli nádherným Bezručovým údolím až na hranice k Svatému Šebastiánu. Okolo našeho domu jsou samá pole, takže s pejskem podnikám toulky po polních cestách v blízkém okolí a občas slyšíme řev lva, kterého má ve vedlejší vesnici medvěďák pan Káňa. Přestože mne to táhne k horám či kopcům a čas nám nedovolí se příliš vzdálit, jedeme alespoň na hodinovou vyjížďku do lesů, projedeme přes náves, kde jsme kdysi bydleli, a mně se vrací vzpomínky, jak tehdy naše vesnička vypadala a kdo tu už není...

PŘÍBĚH

I jeden měsíc je dlouhá doba

Představte si číslovku 95... A teď si ji představte ve spojitosti s lidským věkem... Máte? Nádhera, vidíte! Přesně takové číslo plné kliček a kudrlinek nese na svých bedrech pan Jaromír Kavan, dlouholetý klient LORMu z.s. v Liberci. A přesně takový život i prožil – plný kliček a kudrlinek. Tak tedy pojdte, milí čtenáři, a poslyšte příběh (nejen) z dávných časů... Ačkoliv, upřímně řečeno, velmi, velmi stručný, k velkému smutku všech milovníků zajímavých člověčích osudů.

Můj předek kníže Jaromír vládl třikrát, dvakrát byl sesazen, dvakrát vězněn a měl dva povedené bratry: Boleslav III. ho dal vykleštit, druhý bratr Oldřich oslepit a nakonec byl zavražděn. Život měl tedy hnusný. Mě tento osud sice nečekal, ale půl života jsem strávil v totalitních režimech.

Za války jsem po nasazení do Škodovky musel vyrábět součástky do zbraně V 2, která létala na Anglii. První den války 1. 9. 1939 si přišlo gestapo pro mého otce. Proč? Byl starostou Sokola. To nebyla jediná návštěva okupantů v naší rodině. Podruhé přišli zabavit majetek letních táborů Skauta – Junáka a odvezli ho do Hitlerjugend. Provedli to ještě před zrušením skautské organizace, abychom to nemohli někam uklidit. Během této neklidné doby jsem pobýval a měl tedy i možnost poznat mnohá působiště: Vysoké nad Jizerou, Jilemnici, Chrudim, Hradec Králové, Jablonec nad Nisou, Liberec. Mladí byli po válce běžně překládáni do pohraničí. Od roku 1959, letos rovných 58 let, jsem předsedou Základní organizace nedoslýchavých.

V mládí jsme s manželkou pilně cestovali, nejdále do střední Asie – Uzbekistánu a Kyrgyzstánu – a skoro do všech zemí Evropy. Vlastním velkou knihovnu převážně s knihami o malířství. Obrazy mám nejen v knihách a na stěnách bytu, ale zhlédl jsem slavné originály v galeriích mnoha známých a krásných měst: ve Vídni, Budapešti, Bukurešti,

Římě, Benátkách, Florencii, Drážďanech, Lipsku, Berlíně, Mnichově, Kodani, Krakově, Amsterdamu, Paříži, Londýně, Moskvě, Leningradu, Taškentu, Bratislavě, ovšem že i v Praze a v dalších městech. To je sice už dávná minulost, ale dobře, že byla!

Mám také sbírku brouků, motýlů, mincí, bankovek. A mám i pár nemocí: mužskou chorobu prostatu, sluchovou vadu částečně kompenzovanou sluchadlem, kardiostimulátor (pověstný budík), otoky nohou. Stačí?

A teď mám tu „95“. Rozčiluje mě, když mi kdekdo předhazuje stovku. To je přece nesmysl. Vždyť i jeden měsíc je dlouhá doba!

Milý oslavenče, tak tedy hodně, a ještě více zdraví – každý rok, každý měsíc, každý týden a den ☺ . A děkujeme za Váš příběh, budeme se moc těšit, že se s námi o své zajímavé životní etudy ještě podělíte, třeba v některé z rubrik Doteků.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

PRÁVNÍ PORADNA

Co se mění v roce 2017?

Nový rok přinese některé změny v oblasti práce a sociálních věcí. Zvyšuje se minimální mzda z 9 900 Kč na 11 000 Kč. Důchodci dostanou v průměru o 308 Kč měsíčně více. V průběhu roku 2017 začne platit nová dávka, tzv. otcovská poporodní péče. Rodičovský příspěvek půjde čerpat flexibilněji – změny očekáváme ke konci roku 2017.

VYŠŠÍ MINIMÁLNÍ A ZARUČENÁ MZDA

Poctivě pracovat se musí vyplatit. Snažíme se proto postupně zvyšovat minimální mzdu tak, aby se její úroveň přiblížila 40 procentům průměrné mzdy. Při schválené valorizaci minimální mzdy lze v příštím roce předpokládat

zvýšení jejího podílu k průměrné mzdě na 38,2 procent. Od ledna tak bude minimální měsíční mzda činit 11 000 Kč, minimální hodinová mzda vzroste z 58,70 Kč na rovných 66 Kč. V návaznosti na to se zvyšují i sazby nejnižších úrovní zaručené mzdy. Zároveň se ruší zvláštní sazba minimální mzdy i zvláštní sazby nejnižších úrovní zaručené mzdy pro zaměstnance s invalidním důchodem.

Bude tak platit jedna sazba minimální mzdy a nejnižších úrovní zaručené mzdy pro všechny zaměstnance. Se sjednocením minimální mzdy pro všechny souvisí také zvýšení příspěvku na zaměstnávání osob se zdravotním postižením, a to o 700 Kč. Zvýšení minimální mzdy má vliv také na výši slevy na dani za umístění dítěte v předškolním zařízení, kterou je možno uplatnit právě ve výši maximálně minimální mzdy za rok.

DŮCHODY

Vláda díky novele zákona o důchodovém pojištění z července 2016 poprvé využila možnosti zvýšit důchody svým nařízením, a ne zdlouhavě formou změny zákona. Nařízením vlády se tak stanoví:

A) prvky konstrukce výpočtu důchodů přiznávaných od 1. 1. 2017

- všeobecný vyměřovací základ za rok 2015 ve výši 27 156 Kč,
- výše přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, který činí 1,0396,
- první redukční hranice pro stanovení výpočtového základu ve výši 12 423 Kč,
- druhá redukční hranice pro stanovení výpočtového základu ve výši 112 928 Kč,
- výše základní výměry starobního, invalidního, vdovského, vdoveckého a sirotčího důchodu od roku 2017 činí 2 550 Kč.

B) zvýšení důchodů v roce 2017

Důchody starobní, invalidní, vdovské, vdovecké a sirotčí přiznané před 1. lednem 2017 se zvyšují od splátky důchodu splatné po 31. prosinci 2016 tak, že se

- základní výměra zvyšuje o 110 Kč na 2 550 Kč,
- procentní výměra zvyšuje o 2,2 %.

Příplatky k důchodu přiznané před 1. lednem 2017 se zvyšují o 2,2 %.

NOVÁ DÁVKA PRO OTCE

Nová dávka by mohla začít platit ke konci roku 2017 s ohledem na průběh legislativního procesu. Novopečení tatínkové dostanou možnost využít po narození potomka dávku tzv. otcovské poporodní péče. Ta bude fungovat tak, že z nemocenského pojištění bude otec dítěte po jeden týden dostávat 70 % vyměřovacího základu svého výdělku. Podpora bude stejná jako výše peněžitě pomoci v mateřství. Nástup bude možný v období šesti týdnů ode dne narození dítěte a týdenní otcovské volno nebude možné přerušit. Podle navrhovaných přechodných ustanovení bude moci nárok uplatnit i ten otec, jehož dítě se narodilo v období 6 týdnů před účinností zákona.

FLEXIBILNĚJŠÍ ČERPÁNÍ RODIČOVSKÉHO PŘÍSPĚVKU

V průběhu roku 2017 se zjednoduší pravidla pro vyplácení a čerpání rodičovského příspěvku.

- Dojde ke zrušení současného omezení horní hranice měsíční výše rodičovského příspěvku a bude umožněno čerpat dávku až do výše peněžitě pomoci v mateřství (cca 32 000 Kč). Celá částka rodičovského příspěvku ve výši 220 000 Kč bude moci být vyčerpána za kratší dobu než v současnosti (za 6 měsíců u nejvyšší peněžitě pomoci v mateřství).
- Nově se bude moci volit výše čerpání rodičovského příspěvku až do 7 600 Kč měsíčně a tím si zkrátit dobu čerpání rodičovského příspěvku až na tři roky.
- Úplné zrušení podmínky sledování docházky dítěte do předškolních zařízení – v současnosti je sledována docházka pouze u dětí mladších dvou let, kdy tyto mohou pobývat v předškolním zařízení maximálně po dobu 46 hodin v kalendářním měsíci. Tato podmínka bude zcela zrušena a bude se sledovat jen řádná péče o dítě v rodině.

VYŠŠÍ PLATOVÉ TARIFY VE ZDRAVOTNICTVÍ

Od ledna rovněž dochází ke zvýšení platových tarifů zaměstnanců poskytovatelů zdravotních služeb o 10 %. U těchto zaměstnanců (tj. lékaři, zdravotní personál) nedošlo ke zvýšení kvůli odlišnému zdroji financování jejich platů (veřejné zdravotní pojištění) již v průběhu druhé poloviny roku 2016, tedy jako u ostatních zaměstnanců ve veřejných službách a správě a ve státní službě, kterým se jejich platové tarify zvýšily o 4 %. Navýšení o 10 % má zvýšit motivaci zdravotnického personálu a zamezit jeho dalšímu odlivu mimo obor zdravotnictví.

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Redukční hranice pro úpravu denního vyměřovacího základu, který slouží pro výpočet výše dávek nemocenského pojištění, jsou pro rok 2017 následující:

- první redukční hranice činí 942 Kč,
- druhá redukční hranice činí 1 412 Kč,
- třetí redukční hranice činí 2 824 Kč.

Částka rozhodného příjmu potřebná pro účast na nemocenském pojištění činí 2 500 Kč i v roce 2017.

VEŘEJNÁ SLUŽBA

Úřad práce se musí připravit na realizaci znovu zavedené veřejné služby ve spolupráci s obcemi a dalšími subjekty a na její promítnutí do výše příspěvku na živobytí u dlouhodobých příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. V případě, že osoba bude vykonávat veřejnou službu, zvýší se jí částka příspěvku na živobytí. Platí, že u zranitelných skupin osob (z důvodu zdravotního stavu, věku nebo péče o závislou osobu) veřejná služba vyžadována nebude.

POJISTNÉ NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Sazby pojistného na sociální zabezpečení od 1. ledna 2017 činí:

- u zaměstnavatele 25 % z vyměřovacího základu, z toho 2,3 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,
- u zaměstnance 6,5 % z vyměřovacího základu,

- u osoby samostatně výdělečně činné
  - a) 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou důchodového pojištění,
  - b) 2,3 % z vyměřovacího základu, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou,
- u osoby dobrovolně účastné na důchodovém pojištění 28 % z vyměřovacího základu.

Nejvýznamnější změny:

- částka průměrné mzdy pro účely pojistného je 28 232 Kč,
- maximální vyměřovací základ pro placení pojistného je 1 355 136 Kč,
- rozhodná částka (daňový základ) zakládající účast na důchodovém pojištění OSVČ, která vykonává vedlejší činnost v roce 2017, je 67 756 Kč,
- minimální měsíční základ pro placení záloh na pojistné pro OSVČ vykonávající hlavní činnost za kalendářní měsíc, ve kterém byl (měl být) podán Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2016, je 7 058 Kč – z toho minimální záloha na pojistné činí 2 061 Kč,
- minimální měsíční vyměřovací základ pro OSVČ vykonávající vedlejší výdělečnou činnost za kalendářní měsíc, ve kterém byl (měl být) podán Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2016, je 2 824 Kč – z toho minimální záloha na pojistné činí 825 Kč.

V roce 2017 očekáváme ukončení legislativního procesu u následujících zákonů, které by měly začít platit v příštím roce:

- novela zákoníku práce (s výjimkou vybraných ustanovení, která upravují změny týkající se dovolené a která nabývají účinnosti 1. ledna 2018),
- novela zákona o zaměstnanosti,
- novela zákona o sociálních službách.

Zdroj: MPSV

ZDRAVÍ

Blefaritida: zánět očních víček

Blefaritida je odborné označení pro zánět okrajů očních víček. Onemocnění se anglicky nazývá blepharitis a jde o poměrně časté onemocnění vyskytující se nejvíce u osob starších 50 let. Blefaritida se nejčastěji týká části očních víček, kde oční víčka přecházejí v oční řasy. Jde tedy většinou o okraj očních víček. K zánětu okrajů očních víček dochází, když dojde k ucpání mazových žlázek vyskytujících se na očních řasách. Žlázy mají za úkol promazávat okraje víček a řasy a chrání tak oči před potem. Blefaritida je chronické neboli dlouhodobé onemocnění, které nemocného může pořádně potrápít a často je velmi obtížně léčitelné. Blefaritida je sice onemocnění, které potrápí, ale ve většině případů nevede k poškození zraku nebo jiným komplikacím.

Stavba očních víček

Oční víčko je párový výběžek kůže, který se řadí k očním adnexům. Jde o výběžky, které slouží primárně k ochraně oční koule (a to mechanicky) a také chrání povrch oka tak, že jejich kmitáním (mrkáním) roztírají slzy, a tím chrání povrch oka před vysycháním. Oční víčka mají také za úkol řídit množství světla dopadajícího do oka. Oční víčka jsou schopna se pohybovat samovolně nebo vědomě vůlí člověka.

Každé oko má jedno horní a jedno dolní oční víčko. Obě víčka se setkávají přibližně uprostřed oka při každém jejich zavření. Místa, kde se víčka spojují, se nazývají zevní a vnitřní oční koutek. Přední část víčka je pokryta tenkou kůží. Pod kůží je vrstva kruhového očního svalu – svěrač víček (musculus orbicularis oculis). Plocha víček, která se dotýká povrchu oka, je pokryta spojivkou, což je tenká, velmi prokrvená blanka. Celé víčko je pak zpevněno tzv. tarzální ploténkou. Horní a dolní víčka jsou na okraji zakončena řasami, které mají taktéž ochrannou funkci.

Příčiny vzniku

Důležité je zmínit, že existují dva hlavní typy blefaritidy – přední a zadní. Přední blefaritida se týká předního okraje víček, oblasti, kde jsou připojeny řasy. Přední blefaritida je z velké části způsobena bakteriální infekcí, a to zejména stafylokoky. Tato bakterie běžně žije na kůži, v kožních záhybech a taktéž na okraji víček. Jakmile dojde k příhodným podmínkám, bakterie se množí a dráždí okraje víček.

Další možností vzniku přední blefaritidy je tzv. seboroická blefaritida. Seboroická dermatitida je zánětlivé onemocnění kůže. Mastná kůže se mění v bílé tenké šupinky a na její bázi je kůže zarudlá a svědí. To je ideální prostředí pro množení bakterií. Mastná kůže má přebytečný maz, který pak může dráždit oční víčka. Tento typ se pak nazývá seboroická blefaritida. Další příčinou přední blefaritidy je opět komplexní onemocnění, tzv. růžovka (rosacea). Onemocnění se projevuje rozšířením drobných cévek kůže a zanícením kůže. Přibližně polovina osob trpících růžovkou se setká se symptomy očními. Typické je rozšíření cévek v oblasti okrajů víček a podráždění jejich okolí.

Zadní blefaritida se týká vnitřního a předního okraje víček tam, kde se víčko setkává s oční koulí. V této oblasti se vyskytují tzv. Meibomovy žlázy, které produkují maz. Tento maz je součástí slzného filmu a zajišťuje, aby nedocházelo k vypařování slz. K zadní blefaritidě pak dochází při zánětu Meibomových žlázek (opět může jít o růžovku nebo seboroickou dermatitidu). Obecně k zánětu okrajů víček může dojít také napadením parazity (vši) nebo alergickou reakcí (oční kapky, oční čočky, řasenka, make-up apod.).

Průběh a projevy

Jelikož blefaritida je zánětlivé onemocnění, má příznaky typické pro zánět – otok, zarudnutí, místní zvýšení teploty a bolest. Typicky tedy můžeme vidět zarudnutí okrajů víček, jejich otok, víčka jsou velmi podrážděná a citlivá na dotek. Nemocný si stěžuje na zvýšené slzení, zarudnutí povrchu očí, jejich řezání, pálení. Typický je také pocit cizího tělesa nebo zrnka písku a víčka svědí. Oční víčka mohou na první pohled vypadat mastně. Kůže v okolí očí se může olupovat a cévy na okraji víček jsou zduřelé a zarudlé.

Setkat se také můžeme s větším množstvím ranních ospalků, což je vlastně žlutý zaschlý sekret, který ulpívá na okraji víček a na řasách. Oční víčka tak mohou být velmi lepivá a může být obtížné oči otevřít. Nemocný je nucen častěji mrkat. Oči jsou velmi citlivé na světlo. Můžeme si všimnout, že růst řas je narušen a mohou v určitých oblastech chybět. Vytváří se tak velké mezery mezi jednotlivými řasami. Typická je také nesprávná orientace řas. Ty se stáčí směrem k povrchu oka a mohou tak dráždit rohovku. Rohovka je poškrábaná a mikroskopické prasklinky mohou být náchylné ke vzniku zánětu a vředu na povrchu rohovky. To může vést až ke ztrátě zraku. Blefaritida může proběhnout pouze jednorázově akutně, ale mnohem častěji jde o dlouhodobé **chronické postižení očních víček**.

Neléčená blefaritida může také vést k řadě komplikací. Jak již bylo zmíněno, blefaritida může vést k částečné nebo úplné ztrátě očních řas. Řasy plní ochrannou funkci, ale v dnešní době také estetickou. Ženy řasy ztmavují a prodlužují a jejich ztráta tak může vést k pocitům méněcennosti a k psychickým poruchám. Další komplikací může být syndrom suchého oka. Povrch očí je suchý, ale oko reaguje zvýšeným slzením. Nemocný tak má pocit, že musí oči neustále otírat, ale oči pálí a jsou suché.

Další komplikací je znemožnění užívání kontaktních čoček. Zánět víček vede k podráždění očí a nošení kontaktních čoček by mohlo vést k vážnému poškození rohovky. Chronický zánět očních víček má také za následek ucpávání žlázek na okraji víček a to může vést k opakovanému vzniku ječného nebo vlčího zrna. Další komplikací je chronický zánět spojivek. Okraje víček jsou plné bakterií, které dráždí také povrch očí. Spojivky jsou prokrvené a citlivé.

Všechny zmíněné komplikace tedy jasně dokazují, že není dobré blefaritidu podceňovat a je potřeba vyhledat očního lékaře a začít léčbu.

Diagnostika

Diagnostika blefaritidy je poměrně jednoduchá. Zkušený oftalmolog – oční lékař je schopen odhadnout tuto diagnózu již ze zmíněných příznaků. Dalším krokem je oční vyšetření tzv. štěrbinovou lampou. Jde prakticky o mikro-

skop s výborným osvětlením. Lékař sleduje typický otok na okraji víček, začervenání okrajů a ulpívající krystalky na řasách (žluté ospalky).

V případě růžovky jsou pak dilatované drobné cévky na okrajích řas. Mikroskopem lze krásně vidět chybějící řasy a podrážděné spojivky. Je možné také vidět poškození rohovky. Ve velmi závažných případech je možné štětičkou odebrat vzorek z okrajů řas a nechat ho mikrobiologicky vyšetřit, aby mohla být léčba co nejlépe mířená proti původci zánětu (nejčastěji stafylokok). Součástí každého očního vyšetření by automaticky mělo být vyšetření zraku a nitroočního tlaku. Některá onemocnění kůže mohou vést ke vzniku blefaritidy, proto je dobré, aby v těchto případech oční lékař spolupracoval s kožním lékařem nebo praktickým lékařem.

Léčba zánětu očních víček

Většina zánětů očních víček nevyžaduje nějak komplikovanou léčbu. Základem je **hygiena očí**, kdy je důležité obě oči řádně omýt teplou vodou každé ráno. Během dne je pak doporučeno namočit ručník nebo žínku do teplé vody a ručník pak položit na obě zavřené oči na několik minut. Tyto obklady je vhodné opakovat několikrát denně. Blefaritida vede také k pocitu suchosti očí, proto je možné tyto obklady doplnit lubrikujícími kapkami.

Pokud tento postup nevede k úlevě a vyléčení, je nutno se přiklonit k medikamentózní léčbě. Je pravděpodobné, že je zánět způsoben bakteriemi, které je nutno zlikvidovat antibiotiky. **Antibiotika** se podávají v několika formách, a to v podobě kapek, masti, nebo pokud místní antibiotika neúčinkují, je možné užívat antibiotika systémově v tabletách nebo kapslích. Výhodou kapek je, že působí přímo na místě určení a nemají systémové nežádoucí účinky (průjem). Kapky lze používat několikrát denně, většinou se doporučuje čtyřikrát denně po dobu sedmi dní.

Mast se podává také lokálně. Výhodou je, že ulpívá na víčkách mnohem déle než kapky, a tak se zvyšuje účinek. Nevýhodou masti je, že po aplikaci způsobí **zamlžené vidění** až na několik hodin. Proto se doporučuje mast používat převážně před spaním, tak aby neobtěžovala nemocného.

Systémová antibiotika se doporučují až ve velmi závažných stavech nebo pokud místní antibiotika nepomáhají. Z antibiotik je nejčastějším příkladem erytromycin, tobramycin, neosporin nebo ofloxacin či doxycyklin (tetracyklin).

Zánět očních víček nemusí být zapříčiněn přímo bakteriální infekcí, ale jde o obecnou zánětlivou reakci. K protizánětlivým lékům pak patří steroidy, které tlumí otok, svědění, pálení a zarudnutí. **Protizánětlivé steroidní léky** se opět vyrábějí ve formě očních kapek, mastí, krémů nebo systémových léků. Jednou z velmi účinných možností je při léčbě blefaritidy využít kombinace antibiotik a steroidů v jednom. Takto se zahubí nadbytek bakterií a utlumí zánětlivá reakce.

Pokud vzniká zánět očních víček v závislosti na některém kožním onemocnění (růžovka, seboroická dermatitida), je potřeba zacílit léčbu nejdříve na tyto nemoci. V případě růžovky se užívají opět některá antibiotika (velmi účinný je doxycyklin). Musíme zmínit, že zánět očních víček je velmi často chronické onemocnění. I když se **blefaritida** podaří zaléčit, velmi často se zánět vrací zpátky. Důležité je se věnovat péči o oči poctivě.

Prevence zánětu očních víček

Základem prevence blefaritidy je důkladná péče o oční víčka. Oční víčka je důležité **několikrát denně umýt teplou vodou**. Před umytím samotných očí je důležité si řádně umýt ruce mýdlem. Teplá voda prokrví oční víčka a otevře žlásky na okraji očních víček. Voda také zbaví okraje víček krystalků a zaschlého mazu (ospalky). Jako prevence výborně slouží již zmíněné teplé obklady. Doporučuje se také jednou nebo dvakrát denně omýt víčka zředěným dětským šampónem.

Jelikož některé **kosmetické produkty** mohou být velmi dráždivé, především ženám se doporučuje omezit nebo zcela vynechat používání kosmetických produktů jako je řasenka, make-up, oční stíny nebo pudr. K ochraně povrchu očí je pak vhodné používat umělé slzy nebo lubrikující kapky, pokud možno bez konzervantů.

Zdroj: <http://www.spektrumzdravi.cz/academy/blefaritida-zanet-ocnich-vicek>

Zákon o komunikačních systémech přeložen do českého znakového jazyka

Překlad zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob do českého znakového jazyka vznikl na Masarykově univerzitě v Brně (MU). Tým oddělení vizuální komunikace Střediska pro pomoc studentům se specifickými nároky – Teiresiás jej vytvořil ve formátu hybridní knihy třetí generace.

Jedná se o speciální publikační formát, který obsahuje text v psaném (českém) jazyce + text/video v (českém) znakovém jazyce + zvukový záznam mluveného (českého) jazyka. Materiál je dostupný na webových stránkách střediska Teiresiás: http://www2.teiresias.muni.cz/hybridbook/app/index.php?page=prave_ctu&bookid=1144.

Vedle toho vznikl také samotný záznam jen ve znakovém jazyce, který najdete na odkazu na YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=Zxi_wwKTHhI&feature=youtu.be.

Zdroj: Alexandr Zvonek, Helpnet.cz

Mobilní telefon pro hendikepované: Úplně jiný zážitek

Pojďme se podívat, jaké zážitky a zkušenosti s mobilními telefony a dalšími zařízeními mají lidé s postižením a co je pro hendikepované důležité. Chtěli bychom vám představit možnosti mobilních zařízení tak, jak je využívají ti, pro které představují jednu z cest k integraci s ostatními.

Pro řadu lidí je mobilní telefon doslova životním společníkem. A to prosím průměrný uživatel chytrého telefonu využívá tak pětinu jeho potenciálních funkcí. Teď si představte, že nevidíte, neslyšíte nebo máte problémy s motorikou. Pro takové lidi je pak mobilní telefon doslova nutností. A opravdu pomáhá – dokonce i kompenzuje jejich postižení, i když samozřejmě ne zcela. Mobil má člověk

neustále po ruce. Doslova se tak nabízí používat ho místo tužky a papíru, diáře, nalepovacích papírků, fotoaparátu, diktafonu, novin, knížky či jídelního lístku. To, co je pro některé lidi už pokročilým používáním mobilu, je pro osoby se zdravotním postižením každodenní rutina.

NEVIDÍME A PŘESTO...

Asi nejpočetnější skupinou hendikepovaných uživatelů, která má také asi největší specifické potřeby, jsou nevidomí a těžce zrakově postižení. Pro ty je telefon, dokážou-li ho samostatně ovládat a používat, neocenitelným každodenním průvodcem a pomocníkem. Kromě obyčejného telefonování a různých forem komunikace jim totiž dokáže zprostředkovat třeba i speciální navigaci, která pomáhá samostatně se pohybovat po městě a která je přizpůsobena jejich potřebám.

Obecně platí, že pro tyto uživatele jsou klíčové dva druhy takzvaného „zpřístupňujícího“ software:

- **zvětšovač obrazovky:** upravuje vzhled tak, že zvětšuje písmo a prvky na obrazovce, ale obsahuje i další funkce, jako je zvýraznění aktivního prvku či změny barev,
- **odečítač obrazovky:** stručně řečeno, vše, co člověk vidí na obrazovce, interpretuje hlasovým výstupem (telefon je „upovídán“) a umožňuje nevidomému ovládat dotykové zařízení.

U odečítačů existují vlastně jen dvě varianty pro Android. Tou první je rovnou vestavěný odečítač TalkBack přímo od Google a vlastně jedinou konkurencí je odečítač Shine+, který je více podobný odečítači Voiceover, který je součástí systému iOS od Apple. V oblasti různých zvětšovacích nástrojů je to sice lepší, ale opravdu záleží na speciálních funkcích a také na tom, co ještě slabozraký uživatel opravdu zvládá vidět.

Na první pohled se může zdát, že nevidomý člověk není přece schopen ovládat čistě dotykové zařízení. Ale právě díky odečítačům obrazovky toho schopen je – a to s až překvapivou efektivitou. Samozřejmě má ovládání trochu uzpůsobené, dvě tapnutí místo jednoho a pouhým pohybem prstu po obrazovce si pouze zjišťuje jednotlivé prvky, ale funguje to překvapivě dobře a s přístupnými aplikace-

mi je takový člověk schopen využívat telefon doslova na 110 procent.

Největším problémem tak zůstává přístupnost aplikace – respektive to, zda je daná aplikace přístupná (pro odečítač obrazovky), či nikoliv. To se dá zjednodušeně přeložit tak, že nepřístupnou aplikaci nemůže nevidomý vůbec používat. Naopak se zcela přístupnou aplikací nemá problém.

Nevidomí ale mohou telefon používat i k velice pokročilým věcem, které jim kompenzují neschopnost zraku. Klasickým příkladem je skenování a rozpoznání textu (takzvané OCR), které může být doplněno o další funkce, jako je rozpoznávání bankovek, či dokonce poznání krabice džusu podle čárového kódu výrobku. Velice praktickou (i když už opravdu pro vidícího dost nepředstavitelnou) funkcí jsou pak specializované aplikace, které nevidomému doslova „popíší“, co vyfotil fotoaparát, respektive co má před jeho čůčkou, a to i v reálném čase.

MOBIL PRO NESLYŠÍCÍ? VÁŽNĚ?

Na první pohled to vypadá jako naprostý nesmysl. Mobil používá neslyšící. Ale není to tak, ba naopak, mobil dnes může i neslyšícím pomáhat při komunikaci. A nejsou to jen textové zprávy a různé textové messengery, které se přímo nabízejí, stejně jako textová komunikace e-mailem.

Mobilní telefon s patřičnou aplikací se dnes dá totiž používat jako takové obejití sluchu. Existuje řada aplikací a on-line služeb pro rozpoznání a přepis textu. S mobilem vybaveným takovouto službou třeba neslyšící může přijít na úřad a řeč každého, kdo s ním mluví, je přepsána do čitelného textu či do znakového jazyka – buď automatizovaně, nebo za účasti člověka na druhé straně služby.

Lidé se sluchovým postižením mají často problémy i s mluvením. A tady opět nastupuje mobilní telefon a známá technologie TTS (text to speech), tedy čtení umělým hlasem. Pokud chce takový člověk něco „říct“, stačí, když to napíše do svého telefonu a nechá to vyslovit „nahlas“. I pro toto existují už specializované aplikace, které jinak zdoluhavé psaní každého písmenka usnadňují.

Docela zajímavé a dost neobvyklé a možná i nepochopitelné je použití TTS i pro čtení textu pro neslyšící. Občas

se totiž i těžce postižené ucho a mozek dokážou adaptovat na některé typy hlasu, respektive na konkrétní hlasy. A tady opět může pomáhat TTS.

Mobilní zařízení nabízejí spoustu dalších funkcí, které se do tohoto článku nevešly. I aplikace, která je určena původně pro něco jiného pak může někdy dosti zvláštním způsobem posloužit pro lidi s nějakým hendikepem. Rozmach mobilních zařízení a aplikací dává i těmto lidem do rukou nástroje, se kterými jsou daleko více integrováni a hlavně jsou daleko více samostatní a soběstační.

Michal Rada

<https://www.svetandroida.cz/mobilni-telefon-pro-hendikepovane-201608>

Redakčně upraveno a kráceno

E.ON spouští novou aplikaci pro neslyšící zákazníky

V České republice žije podle odhadů asi půl milionu neslyšících a nedoslýchavých lidí. Pro komunikaci s některými bankami či operátory mohou využít on-line tlumočení do znakového jazyka či simultánní přepis řeči do textu. Právě tento týden podobnou službu spouští i energetická společnost E.ON. Na bezplatné stránce <https://www.eon.cz/tiche-spojeni> si zákazník sjedná schůzku na pobočce, kde mu bude k dispozici zaměstnanec společnosti a tlumočník, který je připojený on-line. „Díky službě Tiché Spojení můžeme bez problémů komunikovat i s neslyšícími a nedoslýchavými klienty, pro které je vyřizování formalit obecně složité. Můžou si přitom vybrat on-line tlumočení do znakového jazyka, nebo okamžitý přepis mluvené řeči do textu,“ uvádí Rudolf Uzlík, vedoucí oddělení prodeje energie hromadným zákazníkům. Způsob komunikace si klienti zvolí přímo v aplikaci na webu. V případě on-line tlumočení do znakového jazyka následně obdrží také textové shrnutí hlavních bodů schůzky. Pokud si zvolí komunikaci pomocí přepisu do textu, budou mít k dispozici celý obsah schůzky v textovém dokumentu. V poradenských centrech

v Českých Budějovicích a v Brně chtějí otestovat, jaký bude o tuto službu zájem. Na základě ohlasu u zákazníků zvaží, zda by mohli v budoucnu podobným způsobem ulehčit neslyšícím a nedoslýchavým klientům i telefonickou komunikaci.

Zdroj: byznys.ihned.cz

HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI

Julie Fergusonová v Japonsku (I. část)

Přesně před rokem jste se mohli prostřednictvím našeho časopisu seznámit s hluchoslepu Julií Fergusonovou. Tato mladá žena pochází ze Skotska, vystudovala biochemii a učí přírodní vědy. S nadšením studuje cizí jazyky, poznává nové země a nebojí se výzev, které jí život přináší. Od dětství je těžce sluchově postižená, po 20. roce života se jí začal zhoršovat i zrak. Julie prostřednictvím svého blogu popsala zážitky z cesty po Japonsku, kam se vydala poté, co se začala intenzivně učit japonsky. A tak máme jedinečnou možnost poznat jak osobnost Julie, tak i kousek Japonska z pohledu hluchoslepeho člověka.

Jsem šeroslepá. Je tma, stojím v Akihabara v Tokiu. A jsem ztracená. Co udělám?

*A. Půjdu, dokud nenarazím na vlakové nádraží nebo stano-
viště taxíků.*

B. Rozbrečím se uprostřed chodníku.

C. Oslovím Japonce stojícího nedaleko a zeptám se ho na cestu – v japonštině.

Vybrala jsem si možnost C – a podařilo se.

V roce 2015 u mě došlo ke zhoršení pigmentové retinopatie. Moje tunelové vidění má teď rozsah menší než 10 stupňů. Pětitydenní cestu do Japonska jsem si však ob-

jednala a zaplatila už pár měsíců předtím. Plánování tohoto výletu bylo velmi vzrušující, protože už nějakou dobu jsem se učila japonsky, a navíc moje nejlepší kamarádka letěla se mnou, i když jen na jeden týden. Po jejím odletu mě čekal čtrnáctidenní jazykový kurz. Vzhledem k mé hluchoslepotě jsem musela být na cestu velmi dobře připravená.

Speciální vybavení, které jsem si zabalila s sebou:

- Bílá hůl
- Náhradní bílá hůl
- Sluchadla
- Náhradní sluchadlo na moje „lepší“ ucho
- Asi tak 40 baterií do sluchadel, i když jsem si jistá, že jich budu potřebovat nanejvýš 6...
- Mobilní telefon s aplikací „Anglicko-japonský slovník“
- Speciální zařízení umožňující propojení sluchadla a mobilu přes bluetooth
- Lupu pro čtení kanji (znakový systém používaný pro zápis japonštiny) v jazykové učebnici
- Lupu se zabudovaným osvětlením, kdybych potřebovala číst ve tmě (např. jízdni řády)
- Skládací stolní lampu pro použití ve třídě nebo v hotelu
- Dvě baterky – větší v batohu, menší na kroužku na klíče
- MP3 pro nahrávání a pozdější opakování lekcí japonštiny
- Moji nejlepší kamarádku, pro klid a pokoj v duši

Co tady dělám?? (Tokio)

Naše dobrodružství začalo v Tokiu. Ubytovány jsme byly v hotelu ve čtvrti Asakusa. Hned za rohem byl starověký buddhistický chrám Sensoo-ji. Trochu jsme si ho prohlédly a vydaly se na nákup jídla. Moje kamarádka umí japonsky říct pouze „watashiwavegetarian“ („jsem vegetarián“) a pár zdvořilostních frází. Komunikace tedy byla na mně. Málokdy se však podařilo objednat pro ni skutečně vegetariánské jídlo... Byla jsem na sebe velmi pyšná, když se mi povedlo japonsky upozornit obsluhu, ať nedává slaninu do vegetariánského sendviče.

Tokijské metro se mi zdálo dost komplikované. Každá linka má dvě nástupiště – pro každý směr jedno. Většina cedulí

byla i v angličtině, přesto se mi podle nich nepovedlo zjistit, které nástupiště máme používat. Naštěstí jsem byla schopná požádat o pomoc přítomného hlídače. Dovedl nás k vlaku, a dokonce zavolal do naší cílové stanice, kde na nás pak čekal další zaměstnanec a pomohl nám vystoupit a ukázal nám cestu. Zaměstnanci metra byli úžasní, několikrát nám pomohli a já jsem se mohla stresovat zase o trochu méně.

Tokio pro mě bylo trochu matoucí a zahlcující zkušeností. Necítila jsem se tam příliš dobře a moje japonština nebyla tak dobrá, jak jsem očekávala. Měla jsem problémy porozumět lidem, a navíc mě moje kamarádka upozornila, že jsem skoro šeptala, když jsem se snažila mluvit japonsky...

Hmm, tohle je lepší (Kjóto)

Po čtyřech dnech v Tokiu jsme se vydaly šinkanzenem do města Kjóto. Cestou jsme dokonce zahlédly horu Fuji. Opět nám pomohl nádražní personál a snadno jsme se dostaly až do hotelu. Jakožto velká milovnice jídla jsem se hned vydala na místní tržiště –Nishiki Market. Cítila jsem se jako v nebi při prozkoumávání všemožných druhů jídel. Když jsme narazily na obchod s porcelánem, musely jsme se zastavit a obdivovat překrásné čajové šálky. Nakonec jsem si jeden koupila a prodavači jsem v japonštině sdělila, jak moc se mi hrníček líbí. Vypadal, že má velkou radost, takže myslím, že jsem to řekla správně!

Během cestování po Japonsku jsme používaly předplacenou kartu „manaca“, určenou pro různé druhy hromadné dopravy. V automatu jsme na ni nejprve musely vložit peníze. Trvalo mi nějakou dobu, než jsem podle japonských instrukcí přišla na to, jak se to vlastně dělá. A až potom jsem zjistila, že jsem si mohla na automatu zvolit i anglický jazyk! Kvůli tunelovému vidění mi podobné detaily často unikají. Ve Skotsku se mi lidé často hned snaží pomoci, ale Japonci pěkně čekali, až si poradím sama. A to se mi vlastně docela líbilo.

V Kjótu jsem vždy poznala, že jsme v blízkosti nějakého chrámu, protože ve vzduchu bylo cítit kadidlo. Navštívily jsme chrám Sanjuusangendo. Před vstupem jsme si musely vyzout boty a také mi očistili špičku bílé hole, aby byla

zajištěna dokonalá čistota. V dalším chrámu ve městě Nara jsme si koupily vonné tyčinky jako suvenýr. Jedna ale byla zlomená. Žena, která je prodávala, trvala na tom, že si musíme vzít novou. A pak nás vzala dovnitř, kde nám zapálila zlomenou tyčinku a ukázala, jak se správně modlit. Byla to velmi veselá starší dáma, se kterou jsme se domlouvaly směsicí japonštiny a angličtiny. Nebylo lehké rozumět jejímu přízvuku, ale mimika nám pomohla.

Jde do tuhého (Fukuoka)

Kamarádka se vrátila do Skotska a přede mnou byl nelehký úkol – dopravit se do města Fukuoka. Na stanici v Kjótu jsem opět požádala o asistenci, protože jsem měla obavu z obřího nádraží a potřebovala jsem se dostat ke správnému vlaku. Nejvíc jsem se však obávala přestupu v Ósace, na který jsem měla 20 minut. S asistencí se vše podařilo na jedničku. Cesta taxíkem do pronajatého apartmánu byla už jako obvykle provázena menšími zádrheli v komunikaci. Doma jsem zvyklá sedět vpředu vedle řidiče a pomoci si odezíráním. V Japonsku jsem musela sedět vzadu a řidičovi jsem obvykle nerozuměla ani slovo.

Když jsem se ubytovala, začala jsem sepisovat nákupní seznam. Připravila jsem si ho v angličtině a zároveň v japonštině. Pro zápis japonštiny se používají dva systémy. První je kanji, což jsou adaptované čínské znaky, a druhý je kana, založený na slabikách. Můj dvojjazyčný seznam se při nákupu potravin ukázal jako velmi užitečná pomůcka – prodavačka si ho všimla a pak už mi jen donesla vše, co jsem potřebovala. Druhý den jsem se vydala do obchodního domu, který byl neuvěřitelně obrovský. Potřebovala jsem antihistaminika (poštípal mě nějaký hmyz...) a taky elektrický zubní kartáček, protože se mi rozbil. Lékárnu jsem našla úplnou náhodou. Zeptala jsem se, kde mají kartáčky, a velmi milá lékárnice, která ovšem neuměla anglicky, mi je ukázala a pomohla vybrat vhodný typ. Během 24 hodin ve Fukuoce jsem toho japonsky namluvila víc, než za celý předchozí týden dohromady!

Další dva týdny jsem tam strávila ve škole na jazykovém kurzu. Málem se mi z toho zavařily mozkové závity! Nauči-

la jsem se hrozně moc, ale řeknu vám, používat výhradně japonštinu po 20 hodin týdně bylo velmi náročné. Přesně to jsem však potřebovala, vzhledem k tomu, že před příjezdem do Japonska jsem se jazyk učila jen čtením a psaním. V hodinách jsme pilně trénovali hlavně otázky a odpovědi na ně, dokud nezněly přirozeně. Taky jsme se učili gramatiku a její použití v praxi. Zpočátku si učitelé nebyli jistí, jak mi můžou při výuce pomoci. Vysvětlila jsem jim, že stačí, když mi v případě potřeby něco zopakují nebo napíší. Otázky učitelé pokládali nejprve ostatním spolužákům, takže než na mě došla řada, měla jsem čas zjistit, o čem je řeč. Měla jsem s sebou lupu pro čtení v učebnici a lekce jsem si nahrávala, abych se k nim mohla později vracet. Věděla jsem, že se pomalu zlepšuji, protože jsem pocítovala čím dál menší stres.

Byla jsem se podívat v knihkupectví a narazila na pár zajímavých knížek. Úplně náhodou jsem z regálu vytáhla jednu, jejíž název jsem se pokusila přeslabikovat: He Re N Ke Ra A. Cože? Heren Keraa? Ahááá: Helen Kelaa! Helen Kelerová!! Ano, našla jsem biografii mé oblíbené hrdinky v japonštině! To mě moc potěšilo!

Ve volný den jsem se vydala na prohlídku místního hradu. Cestou zpět jsem se stavila v kavárně. A jak jsem byla ráda – pět minut na to začala příšerná bouřka. Vytáhla jsem mobil se slovníkem, zeptala se obsluhy, jestli to, co slyším, byl hrom, a jestli můžu zůstat, dokud se to nepřežene. Nakonec jsme si celkem příjemně popovídaly – za použití mobilních aplikací.

Před odjezdem z Fukuoky jsem chtěla nakoupit nějaké dárky. V obchodním domě jsem viděla vystavenou vážně skvělou zástěru s kočičím obrázkem. Na personál jsem vytasila mou novou vylepšenou japonštinu a zeptala se, jestli mají ještě nějaké jiné. Odpověděli mi, že pouze tuto jednu. Při mluvení jsem už nedělala velké pauzy, bylo mi správně porozuměno, zjistila jsem, co jsem potřebovala. Studium se vyplatilo!!

Pro Doteky přeložila Hana Dvořáková

Zdroj: <http://www.fluentin3months.com/no-limitation/>

ZE SVĚTA

Hluchoslepá dívka řídí auto

Naučit se řídit je sen většiny mladých lidí. Taktéž osmnáctiletá Emma Gaylard z Newportu (Wales) měla tohle velké přání. Ale na rozdíl od svých zdravých vrstevníků má Emma závažné zrakové a sluchové postižení. Když jí bylo 10 měsíců, byl jí diagnostikován Sticklerův syndrom (genetická porucha, která způsobuje vážné poruchy zraku, sluchu, pohybového aparátu a další problémy). Dívka nyní na pravé oko vůbec nevidí, na levé jen trochu, a navíc nosí dvě sluchadla. S pomocí charitativní organizace Sense, která podporuje hluchoslepe lidi nebo lidi s jiným smyslovým postižením, se Emmě podařilo usednout za volant. Při jízdách byla Emma nervózní, ale po dokončení ji instuktor pochválil, což Emmě dodalo sebevědomí. Nikdy by nevěřila, že to dokáže. Ale dokázala! „Mám pocit, že jsem mnohem víc než obyčejný člověk v mém věku, který byl schopen naučit se řídit. Proč bych neměla mít možnost řídit? Dokázala jsem to!“, vzkázala všem Emma. Rozsah jejího postižení znamená, že musí venku nosit hůlku, nemůže chodit do kina, ale díky Sense v současné době navštěvuje Royal National College pro nevidomé, která jí pomáhá být nezávislá, rozvíjet sociální důvěru, poznat nové přátele, získat nové zkušenosti a podporuje její osobní rozvoj. Nyní Emma studuje Bussines Administration a v budoucnu se chce věnovat zákaznickým službám. Má hodně koníčků, ráda vaří, miluje boloňské špagety a koláče. Chodí dokonce na plesy, nechala si od přátel udělat nový účes. Také zpívá ve sboru neslyšících. Je prostě jako každá jiná dívka v jejím věku.

*Zdroj: <http://www.tichezpravy.cz/test/hluchoslepa-divka-ridi-auto/>
nc.ac.uk, walesonline.co.uk*

Konference Evropské unie hluchoslepých

Ve finském městě Tampere od 5. do 9. června 2017 proběhne 2. konference Evropské unie hluchoslepých. Ústředním tématem bude „Naše cesta k rovnosti v Evropě“. Ve dnech 5. a 6. června se bude konat Generální shromáždění a v dalších dnech bude následovat samotná konference. Evropská unie hluchoslepých (European Deafblind Union, zkráceně EDbU) je asociace sdružující evropské organizace pro hluchoslepy. Založena byla v roce 2003 jako mezinárodní nevládní nezisková organizace. Jejím hlavním cílem je dosažení rovnosti a plnohodnotné začlenění do společnosti pro osoby s hluchoslepotou ze všech evropských zemí. Více informací o konferenci můžete získat na stránkách www.kuurosokeat.fi nebo na e-mailu: edbu2017@kuurosokeat.fi.

Hana Dvořáková

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea

V prvním čtvrtletí roku 2017 oslaví svá životní jubilea tito členové, klienti a přátelé LORM z.s.:

- 45 – Jan Pavlíček, Kunštát na Moravě
- 50 – Jana Dopitová, Brno
- 55 – Jaroslava Navarová, Chomutov
- 55 – Josef Macík, Přerov
- 65 – Libuše Vytáčková, Těšetice
- 65 – Katarína Patáková, Ostrava
- 75 – Vítězslav Kryl, Havířov
- 82 – Petr Baráček, Praha
- 84 – Antonín Ambrůžek, České Budějovice
- 88 – Bohumil Volf, Bohumín
- 89 – Věra Horáková, Praha
- 91 – Ludmila Marešová, Praha

- 92 – Marie Shonová, Praha
92 – Věra Honová, Napajedla
93 – Vlasta Maňhalová, Praha
94 – Marie Němcová, České Budějovice

Vážení jubilanti, do dalších let vám přejeme hodně zdraví, spokojenosti a spoustu krásných setkání nejen v LORMu!

Rozloučení s paní Maruškou Doležalovou

V pondělí 6. února nás navždy opustila paní Marie Doležalová, dlouholetá klientka LORMu. Jistě si někteří z vás pamatují, jak plna elánu a radosti ze života vyprávěla a předávala své bohaté zkušenosti, nastřádané během dlouhé a mnohdy strastiplné životní pouti. A jak milovala hudbu! Její pěkný čistý hlas se často nesl nad hlavami účastníků pobytu, nikdy nezapomněly se svojí kamarádkou Maruškou Váňovou na svoji lormáckou „hymnu“ – jak krásně se v jejich dvouhlasném provedení poslouchala! V posledních letech se sice již paní Marie ze zdravotních důvodů nemohla účastnit našich akcí osobně, nikdy se však nezapomněla zeptat, co je nového, kde jsme byli, co jsme zažili. Její velkou láskou byla literatura, zejména verše, kterým se celoživotně věnovala i autorsky. Pravidelně se účastnila soutěže o Cenu Hieronyma Lorma, doslova až do posledních chvil se snažila být aktivní, až nedočkavě se těšila na mé pravidelné návštěvy...

Nám, kteří jsme Marušku znali, zůstane navždy v našich srdcích a vzpomínkách!

*Jana Radová
terénní sociální pracovnice Jihočeský kraj*

ZÁLIBY

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Milí čtenáři,

na stránkách Doteků vám postupně a po částech zveřejníme literární díla hluchoslepých autorů, která byla oceněna odbornou porotou a veřejností v literární soutěži o Cenu Hieronyma Lorma 2016.

Matčina modlitba

Dnes jako tenkrát před lety
chtěli by změnit svět
Šílenci všemi prokletí
nechtějí couvnout zpět
Všude staví své rakety
znovu jsme jejich střed
Zpíváme o míru kuplety
s úrodou dozrává jed

Zachraňme život planety
vyřežme starý vřed
Ať její kořen staletý
vydá zas nový květ
Dost bylo řečí o míru
uprostřed válek a štvanic
Lež chtěla by vládnout vesmíru
přetvářka nezná hranic

Předhánějí se národy
o nejkrásnější hesla
Jdou za nimi průvody
jedinci drží však vesla

V Praze i v Moskvě i v Paříži
lidé se narodí nazí
Proč někteří skončí za mříží
a z jiných se stávají vrazi

Jak matka své dítě uchrání
kde pro ně vyprosí štěstí
Jaké mu vštěpovat vyznání
snad víru zařatých pěstí?
Když pohádkám už nevěří
a pravda se mu skrývá
a celý svět se hašteří
a zlo mu s dobrem splývá...

A zákony se ohýbají
jak zrezivělé hřebíky
A slova míru v sobě tají
zákeřnost kruté taktiky

Zas do těch nejistot se rodí
nevinná nemluvňátka
Zas v bezesných nocích
světem chodí matka

Můj Bože, Ty mě znáš a víš, že láska je má zbraň
Snad modlitbu mou vyslyšíš – chraň naše děti, chraň!

Olga Opavská

*1. místo CENA VEŘEJNOSTI,
2. místo CENA ODBORNÉ POROTY
kategorie POEZIE, CENA HIERONYMA LORMA 2016*

Hliněné opojení aneb pohádka mého života

Budu vám vyprávět svůj příběh, kterému sama ani nemůžu uvěřit. A víte proč? Ve svých skoro šedesáti jezdím už dva roky do školy do Tasova. Zvláštní, že? V Tasově je Mezinárodní škola Axmanovy techniky modelování pro nevidomé. Pracuje se tu se šamotovou hlínou a modelují se zahradní nádoby, sochy a reliéfy, které se pak následně v pecích vypalují. Vše se děje pod vedením manželů Axmanových. Náhoda tomu chtěla, že jsem Tasov navštívila a byla jsem přímo fascinována sochami, které jsem si tu mohla prohlédnout. A od té doby žiju v hliněném opojení. Ale před lety, když jsem přestala vidět, jsem si říkala, že rukama už nikdy nic dělat nebudu, protože by to nemohlo vypadat hezky, a že můžu tvořit jen něco, co se dá mechanicky naučit. Přijala jsem to jako fakt a nezabývala jsem se tím více. Jenže to, co v člověku je, se nedá jednoduše odstříhnout. Zatím neumím pojmenovat, jaká je to vnitřní síla, co člověka žene něco vytvářet, ale od prvního setkání se sochami v Tasově jsem věděla, že to je ono, co chci umět. Jako by se otevřel jakýsi dosud nepoznaný vnitřní prostor, který je obrovský, ale zároveň nesmírně přitažlivý, kde je mi dobře a mám pocit, že jsem v hlíně našla sama sebe. Našla jsem něco, co jsem hledala celý život, aniž bych to tušila. Mám pocit jako bych mohla vzlétnout na vlastních křídlech, protože s hlínou zažívám opravdu ohromné chvíle. Naučila jsem se modelovat pomocí Axmanovy techniky modelování květináče i velké užitné nebo zahradní nádoby, které se můžou zdobit různými dekory. Poté přišla řada na modelování obličejů a následně hlavy. Pochopila jsem, jak báječný vynález je Axmanova technika modelování. Je založena na matematice a díky ní můžu přesně usazovat jednotlivé partie na obličej. Ale až se to naučím, pochopitelně. Učím se hlavy větších i menších rozměrů. Pokaždé musím hledat velikost jednotlivých partií na obličej. Je velmi těžké ztvárnit různé výrazy, emoce, ale je to nesmírně lákavá a tvůrčí práce. Součástí modelování hlav jsou účesy, které moc ráda zkouším, ty mne baví, u nich, dá se říci, relaxuji. Nakonec jsem se seznámila s tím, jak se modeluje celá postava. Opět se přesvědčuji, jakým úžasným vynále-

zem je Axmanova technika modelování. Mohu si vypočítat délku nohou, délku trupu, délku rukou i velikost hlavy. Před rokem to bylo pro mne něco nepředstavitelného, že bych se jako nevidomá mohla něčemu takovému naučit. Nikdy by mne nenapadlo, že v mých letech budu chodit do školy, budu bydlet týdně kdesi v tasovské škole a že pro tuhle sochařinu podniknu cokoliv. Modelování mne nadchlo, obohacuje mne a inspiruje. Přimělo mne k přemýšlení o tom, co bych chtěla ztvárnit, co je mi blízké a že snad to budu jednou umět vtisknout do té hlíny. Ráda bych se sochařině věnovala i v budoucnu, ale uvidím, jak mi to půjde. Zatím jezdím do Tasova a učím se a učím... A víte, proč mi tohle všechno připadá jako pohádka? Protože je to zázrak, protože bohatství mého života se odehrává ZA ZRAKEM. Musela jsem nejprve ztratit zrak, abych objevila tak krásné staré sochařské řemeslo a pochopila, že hezké věci se mohou tvořit také jen hmatem, citem a intuicí.

Václava Turková

2. místo CENA VEŘEJNOSTI,
kategorie PRÓZA, CENA HIERONYMA LORMA 2016

VZKAZY MOUDRÝCH

„Naděje. Je to jako kapka medu, jako pole tulipánů, které na jaře rozkvete. Jako ranní déšť, jako pošeptaný slib, jako bezmračná obloha, jako dokonalá tečka na konci věty.“

Tahereh Mafi

*americká spisovatelka, narozena r. 1988
v Connecticutu, USA*

RECEPTY

Milí Lormáci,

než se vrhneme mezi hrnce, ráda bych vás poprosila, abyste se občas také vy podělili s námi o svá oblíbená jídla, která si sami pro sebe, rodinu, kamarády či hosty s láskou připravujete a ještě raději jíte, abychom měli možnost se také něčemu novému přiučit. Děkuji, těšíme se 😊!

Dnes vaříme krémové polévky, a to rovnou tři!

Krémová polévka česneková

3/4 litru vody, 1/4 kg brambor, 1 kelímek smetany, česnek, sůl, pepř, lžička másla, zelená petrželka

Na kostičky nakrájené brambory uvaříme v osolené vodě a přidáme smetanu. Necháme trochu vychladnout a rozmixujeme na kaši. Potom přidáme třený česnek, nasekanou petrželku a lžičku másla. Možno ozvláštnit na talíři pár kousky opečených kostiček rohlíku nebo chleba.

Krémová polévka mrkvová

1/2 kila mrkve, 2 brambory, pepř, sůl, zakysaná smetana, 1 cibule, kostka drůbežího bujónu, máslo (sádlo, olej)

Na tuku osmahneme cibuli, přidáme nakrájenou mrkev, brambory a zalijeme vodou, aby byly suroviny potopené. Uvaříme s kostkou bujónu. Necháme trochu vychladnout, rozmixujeme, osolíme a opepříme. Na talíři přidáme lžičku zakysané smetany – na ozdobu i na chuť.

Krémová polévka kapustová

3/4 litru zeleninového vývaru (možno z bujónu), 1/4 kg kapusty, 1/2 kg brambor, 1 cibule, 2 stroužky česneku, kousek celeru, kalíšek smetany, sůl, pepř, 1 mrkev, olej, muškátový oříšek, tymián

Kapustu, cibuli, česnek, brambory, celer a mrkev nakrájejte na malé kousky, vše mírně osmažte na rozpáleném oleji, zalijte vývarem, osolte, opepřete a na mírném plameni 20 minut povařte. Uvařenou polévku po lehkém vychladnutí rozmixujte a dochuťte strouhaným muškátovým oříškem, tymiánem a smetanou.

Tak vařte a pište, a pište a vařte, záhy zjistíte, jak pěkně to jde dohromady 😊!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Jaro, číslo 90. Vychází čtvrtletně.

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu, jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (metodička), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Fastr typo-tisk, Nad Budčankami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokrčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří by si přáli zaslat Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 5 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze, Liberci, Jindřichově Hradci, Brně a Ostravě. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: kancelar@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění. Zasláné rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 91 (Léto 2017) je 15. 5. 2017.

Nadační fond
Českého rozhlasu

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. DĚKUJEME.

LORM z.s.

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000